1917-1976

Tove Ditlevsen

Nattens dronning

Grete holdt spejlet for sin mor, mens hun pudrede sig og pressede den hvide englehårsparyk ned over panden.

Hun lå på knæ på en stol ved den ene side af bordet og hang ind over det og kikkede frem bag spejlet med åben mund og øjne, der var runde og blanke af betagelse.

»Ih, hvor er den smart,« sagde hun.

»Ssch, du vækker far,« hviskede moren nervøst og trak pandehuden op i rynker, mens hun sværtede øjenbrynene med en tyk, fedtet stift. Hun drejede hodet og skelede ind i spejlet for at se, hvor langt ned på tindingen, stregen skulle gå. Hendes hud så helt kaffebrun ud mod den hvide paryk. Grete rakte en hånd frem.

»Må jeg røre ved den?« hviskede hun.

»Hold nu det spejl ordentligt.«

Grete trak hånden til sig.

»Av,« udbrød hun forbavset.

Det hvide silkehår stak i fingerspidserne.

Faren rørte sig på sofaen bag hende, og de stivnede begge to, indtil han forholdt sig roligt igen.

Barnet satte sig op på bordet, fordi hun fik ondt i maven af at hænge ind over det. Ved siden af hende lå en appelsinfarvet læbestift, det stod til hvidt hår, og en æske med sort øjensminke, der var våd på midten af spyt. Sort og rødt og hvidt og sølv. Det raslede sødt, når hendes mor bevægede sig. Det lugtede dejligt. Bagved lå far og sov. Han skulle på natarbejde, og mor måtte se at nå hjem i morgen tidlig, før han kom fra arbejde. Sådan et karneval kunne godt vare hele natten, men det kan en mand ikke forstå. Mænd gik jo ikke til karneval. Der var ganske vist nogle i journalen*, hvor mor havde fundet mønstret til dragten, men de så bare fjollede ud. Mænd gik på arbejde, og når de var hjemme, sov de. Karneval var for damer.

Grete var glad, hun ikke var en dreng.

Endelig kunne hun lægge det tunge spejl og beundre sin mor, der stod foran buffeten* og tog op i det sorte tarlatan* med begge hænder for at vise, at nederdelen kunne nå sammen over hodet på hende. Grete rødmede helt over, så køn hun så ud. Ingenting på hals og skuldre, og resten til overflod indhyllet i elleve meter struttende tarlatan à 1 kr. meteren (men til far sagde de det halve) med skinnende sølvpailletter* strøet ud over det hele. De var syet på i hånden hver eneste en, og de glitrede i lyset fra den skærmløse pære i loftet, når hun drejede sig, langsomt og raslende, duftende og uvirkelig i den lille stue.

Hun smilede til sin datter, forsigtigt for ikke at revne i sminken.

»Er jeg fin!« spurgte hun glad.

Grete nikkede ivrigt.

»Nattens Dronning« hed dragten. Det var den dejligste i hele journalen. Sidste år var mor »Kusk fra det attende århundrede« i blåt og gult satin* med høj, sort paphat og korte drengebukser. Tøjet til den havde kun kostet to

kroner, men far havde alligevel som sædvanlig givet sig til at regne ud, hvor mange pakker havregryn eller pund gulerødder man kunne have fået for de penge. Sådan noget pjat. Havregrød og gulerødder fik de såmænd alligevel, og mor havde ikke for mange fornøjelser og kunne da endelig ikke gøre for, at far var arbejdsløs det halve af året, så hun var nødt til at gå ud og skrubbe for andre mennesker.

Grete var fuldt og fast overbevist om, at de kunne have det dejligt, hvis far ikke havde været, for der var da ikke andre end ham, der kunne sætte mor i dårligt humør – det skulle da lige være, når de andre koner i huset sladrede om hende. De havde altid så travlt. Mor sagde, de var misundelige, fordi hun var så ungdommelig og ikke havde i sinde at undvære enhver fornøjelse, fordi hun havde en mand, der ikke brød sig om at danse. Når Grete var fjorten år, ville hun tage hende med til karneval. Der var fire år til. Så skulle hun også være »Nattens Dronning«. Med skønhedsplet på kinden og hvidt silkehår. Og måske en sort vifte. Grete havde rendt hele gaden igennem i går for at finde en, men fastelavnsbutikkerne havde kun kulørte tilbage. Egentlig hørte den også til »Carmen«* i journalen, men mor kunne så godt lide, når der var udenomsting til dragterne. Nu måtte hun nøjes med en lille sort silketaske, hun engang havde fået et sted, hvor hun havde tjent, og så naturligvis halvmasken med frynser ned over munden.

Faren slog øjnene op og havde altså slet ikke sovet, for så plejede han at vågne med stort spektakel. Men de mærkede, at han lå og betragtede dem, og morens smil forsvandt, mens barnet satte sig ned og gav sig til at dreje en lykkeposering rundt på sin finger. Hendes hjerte bankede højt og forskrækket.

»Hø,« sagde han grødet, »du ligner et fastelavnsris, du blir jo helt til grin, dit gamle fugleskræmsel.«

Det gjorde ondt hen over Gretes ryg, som om nogen havde slået hende. Det flimrede for hendes øjne af had til faren. Hun pressede ringens spidse metalkrone ind i langfingeren, så der kom et hvidt mærke, der langsomt

blev rødt. Hun turde ikke røre sig af angst for, at hendes mor ikke skulle komme helskindet ud ad døren. Hun hørte hende ånde hurtigt bag sig.

Faren satte sig over ende på sofaen og ledte med fødderne ind under den efter sine sutter. Der sad snavs i de to furer, der gik fra næse til mund. Han tog ikke blikket fra moren.

»Du skulle ta og gå på arbejde sådan i morgen,« sagde han hånligt, »du kan nok lige nå at ta en taxa derhen, hvis du finder en, der er tosset nok til at betale for den.«

Hun svarede ikke. Grete hørte hende gå ud i entreen og tage sin frakke på. Masken lå på bordet, men barnet turde ikke gå ud med den for ikke at henlede farens opmærksomhed på sig. Hvis han bare kunne styrte ned engang fra et stillads og slå sig ihjel – eller drukne – i en mergelgrav* – så ville alting blive godt.

Tårerne dryppede langsomt ned på den plettede, nøgne bordplade. Hun bed sig i knoerne og prøvede at tænke på karnevallet. På »Nattens Dronning« i et væld af lys og med alle andre amor'er* og danserinder og Carmen'er som graciøse* skygger omkring hende. Et blankt parketgulv og violiners melankolske* sitren. »Nattens Dronning« glider drømmende hen over gulvet med fjerne, blide øjne. Pailletter drysser efter hende som månesølv. Hun tager Grete ved hånden og fører hende ind i alt lyset – –

Entrédøren smækkede, og hastige trin flygtede ned ad trapperne.

Forsigtigt drejede Grete hodet og så sin far sidde på sofaen og stirre ud i stuen med et ganske tomt blik. Hun rejste sig og begyndte at rydde op efter moren. Der var ikke mere noget at være bange for. Det var der for resten aldrig, når hun var alene med sin far. Sommetider prøvede han endda at underholde sig lidt med hende, men han vidste jo bare ingenting om kjoler og læbestift og dans. Han ville have, hun skulle læse Grimms eventyr*, men de var da forfærdelig kedelige og kun for små børn. Hun kunne meget bedre lide den fortsatte roman i »Hjemmet«*. Den handlede om en rig ung pige, som ikke

vidste, om de unge mænd ville have hende for pengenes skyld. Og så var der een, der vistnok havde puttet gift i hendes mad, men det blev opklaret i næste nummer. Mor læste den også. Det var noget andet end at læse om nisser og trolde, der slet ikke var til!

I ly af spejlet lod hun den appelsinfarvede stift glide over sine læber og løftede øjenbrynene og smilede kælent til sit spejlbillede, med hodet lidt på skrå. Hun skubbede sit glatte hår opad og tænkte på, hvordan det ville se ud, når hun blev permanentkrøllet. Hendes mor havde lovet hende det til næste første, når hun fik løn i pladsen, men far måtte naturligvis ikke vide det. Det var svært at forklare, hvorfor hun lige pludselig havde fået krøller. Hun holdt sig for munden og fnisede ved tanken. Så skævede hun hen til sin far. Han sad stadig i samme stilling, ludende forover, med de store hænder knuget sammen, som om han sagde goddag til sig selv.

Grete steg ned fra stolen og gik hen til ham.

»Far,« sagde hun tøvende.

Han så på hende. Så underligt. Næsten som om han ikke kunne huske, hvem hun var. Hans øjne var lisom så kede af det. Men han kunne da bare lade være med at være så ond mod mor. Og sige at hun var et gammelt fugleskræmsel!

Barnet blev beklemt om hjertet over de øjne. Hun vendte sig bort og begyndte at samle tøjstumper og pailletter op fra gulvet. Hun tog en af dem op i hånden. Det var bare et stykke bulet metal.

Faren rejste sig og så på uret. Han rømmede sig.

»Nå, man må vel se at komme afsted,« sagde han så med ganske dagligdags stemme, og Grete åndede lidt lettere og fortrød det med mergelgraven. Men hvorfor gjorde han dem altid så bange? Man kunne ikke spørge ham om noget og ikke snakke med ham sådan som med mor, der fortalte Grete alting.

Han begyndte at trække sine støvler på.

»Er du ikke bange for at sove alene?« spurgte han med den underlige skamfulde stemme, han anvendte, når han prøvede at være venlig mod hende, skønt han var gal på

mor.

Grete slog håret tilbage og smilede tappert til ham. *Lidt* bange var hun jo, selv om det var fjollet at være det.

»Næ,« sagde hun frejdigt, »når man sover, kan man da ikke være bange.«

Faren lo brummende og hæst, og noget lyst sprang frem inde i Grete: tænk, hvis han altid kunne være rar og i godt humør.

Så stak han madkassen i lommen og strøg kejtet over barnets hår.

»Hvad vil du være, når du blir stor?« spurgte han.

»Nattens Dronning,« råbte hun begejstret, men dukkede sig som for en lussing, da hun så udtrykket skifte i farens ansigt. Men han slog ikke, han vendte sig bare fra hende og gik ud ad døren uden at sige farvel.

Barnet stod lidt og så forvirret mod den lukkede dør. Så mærkede hun, at hun frøs, og gik hen og kikkede ind i den lunkne kakkelovn. Der lå aske fra i morges foran den. Hun måtte hellere gå i seng, men ryddes op skulle der jo. Hvorfor var far pludselig blevet gal? Bare mor snart kom hjem.

Hun bøjede sig og kørte snavset sammen i en bunke med den ene hånd. Hun kunne hente en kost i køkkenet og feje det sammen, men hun kunne aldrig lide at lave støj, når hun var alene hjemme. Hun smed dyngen hen i askebunken og sad lidt på sine hæle og kikkede på den. Så rakte hun pludselig hånden frem og tog en afklippet krølle af englehårsparykken og klemte den mellem fingrene. Det føltes, som om det var en håndfuld brændenælder, men hun klemte kun fastere til.

Det er vist lavet af glas, tænkte hun, og mærkede noget varmt løbe ned over ansigtet, og det var da helt fjollet at tude over sådan noget.

Hun vidste jo i forvejen, at det stak.

(1952)